

5/2017

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS • Vahvistetut lait 2 • Hallituksen esitykset 3 • Valtioneuvoston asetukset 4
• **OIKEUSTAPAUKSET** • Korkein oikeus 4 • Korkein hallinto-oikeus 8

Tämän liitteen ovat tuottaneet yhteistyössä Suomen Lakimiesliitto ja Suomen Asianajaliitto. Liitteen on toimittanut Alma Talentin Suomen Laki -toimitus. Momenttiin on koottu yhteenvedo tärkeimmistä lainsäädäntötoimista ja oikeustapauksista.

➔ VAHVISTETUT LAIT

- **Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä, laki valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta ja laki Finpro Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta (293–295/2017)**

HE 18/2017 vp
TaVM 5/2017 vp

Lait tulivat voimaan 1.6.2017.

Lailla yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä säädetään työ- ja elinkeinoministeriön yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä, siihen kuuluvista yrityspalvelujen asiakastietovarannosta ja asiakkuudenhallintajärjestelmästä sekä asiakastietojen ja henkilötietojen käsittelystä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä. Lailla lisätään yrityspalveluissa tarvittavien tietojen yhteiskäyttöisyyttä. Uuden teknisen toteutustavan mukaisesti asiakastietoja ei enää välitetä kyselyjärjestelmän kautta yksittäisten kyselyjen perusteella, vaan asiakastietoja talletetaan yhteiseen asiakastietojärjestelmään, jossa ne ovat yhteisen asiakastiedon käyttäjien saatavilla teknisen käyttöyhteyden avulla. Yhteisen asiakastiedon tuottajien ja käyttäjien joukko laajenee. Lisäksi tehdään tarpeelliset muutokset valtion erityisrahoitusyhtiöstä annettuun lakiin ja Finpro Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annettuun lakiin.

- **Laki liikenteen palveluista, laki ajoneuvolain 25 ja 27 a §:n muuttamisesta, laki kuorma- ja linja-auton kuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain muuttamisesta, laki rautatielain muuttamisesta, laki Harmaan talouden selvityksyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta, laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen kou-**

lutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta, laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa annetun lain 1 §:n muuttamisesta, laki yrittäjäkuljettajien työajasta tieliikenteessä annetun lain 2 §:n muuttamisesta, laki ajoneuvoliikennerekisteristä annetun lain muuttamisesta ja laki tieliikennelain muuttamisesta (320–329/2017)

HE 161/2016 vp
LiVM 3/2017 vp

Lait tulevat voimaan 1.7.2018.

Laeilla luodaan edellytykset uuden teknologian, digitalisaation ja uusien liiketoimintamallien käyttöönotolle liikennesektorilla. Tätä kautta voidaan saavuttaa entistä paremmin käyttäjien tarpeisiin vastaavia liikennepalveluita ja mahdollistaa uutta liiketoimintaa sektorilla.

- **Laki konkurssilain muuttamisesta, laki yrityksen saneerausuksesta annetun lain muuttamisesta, laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta, laki konkurssi- ja yrityssaneerausrekisteristä annetun lain muuttamisesta, laki velkajärjestelyrekisteristä, laki toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa alkaneen maksukyvyttömyysmenettelyn kuuluttamisesta ja rekisteriin merkitsemisestä annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja laki Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kesken Kööpenhaminassa 7 päivänä marraskuuta 1933 tehdyn, konkurssia koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja täytäntöön-**

panosta annetun lain 2 §:n kumoamisesta (364–370/2017)

HE 12/2017 vp
LaVM 6/2017 vp

Lait tulivat voimaan 26.6.2017.

Laki velkajärjestelyrekisteristä ja laki Suomen, Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kesken Kööpenhaminassa 7 päivänä marraskuuta 1933 tehdyn, konkurssia koskevan sopimuksen hyväksymisestä ja täytäntöönpanosta annetun lain 2 §:n kumoamisesta tulevat kuitenkin voimaan 26.6.2018.

Euroopan unionin maksukyvyttömyysasetusta sovelletaan sekä konkurssiin, yrityssaneeraukseen että yksityishenkilön velkajärjestelyyn, minkä johdosta näitä menettelyjä koskevaa lainsäädäntöä muutetaan. Konkurssi- ja yrityssaneerausrekisterin tietosisältöä laajennetaan ja rekisteriin merkityt tiedot siirretään saataville yleisen tietoverkon kautta maksutta. Kuuluttamisesta konkurssi- ja yrityssaneerausasioissa pääsääntönä luovutaan. Velkajärjestelyrekisteriä koskevat säännökset nostetaan lain tasolle. Velkajärjestelyä koskevat tiedot ovat saatavilla yleisessä tietoverkossa vain silloin, kun velkajärjestelyssä järjestellään elinkeinon- tai ammatinharjoittajana toimivan velallisen elinkeinotoiminnassa syntynyttä velkaa. Muilta osin velkajärjestelyrekisterin tietoja pyydetään Oikeusrekisterikeskukselta.

- **Laki liikenteessä käytettävien vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelusta (478/2017)**

HE 25/2017 vp
LiVM 5/2017 vp

Laki tuli voimaan 1.8.2017.

Lailla pannaan täytäntöön vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuurin käyttöönottoa koskeva direktiivi. Lailla edistetään vaihtoehtoisten polttoaineiden käyttöä liikenteessä, jotta liikenteen riip-

puvuutta öljystä voidaan pienentää mahdollisimman paljon ja liikenteen haitallisia ympäristövaihtokutuksia voidaan lieventää. Lailla edistetään Euroopan unionissa ja kansallisesti asetettujen päästövähennystavoitteiden toteutumista liikennesektorilla. Lain varmistetaan yhteiset tekniset eritelvät vaihtoehtoisten polttoaineiden julkisille lataus- ja tankkauspisteille. Lisäksi asetetaan vaatimuksia kulluttajille ja käyttäjille kohdistettuja vaihtoehtoisten polttoaineiden merkintöjä, hintoja ja sijaintia koskevista tiedoista.

► HALLITUKSEN ESITYKSET

● **Hallituksen esitys (HE 68/2017 vp) eduskunnalle laeiksi rajat ylittävistä terveydenhuollosta annetun lain ja sairausvakuutuslain 2 luvun 6 §:n ja 18 luvun 8 §:n muuttamisesta.**

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rajat ylittävistä terveydenhuollosta annettua lakia ja sairausvakuutuslakia. Henkilölle korvattaisiin edelleen toisessa Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen valtiossa tai Sveitsissä saadusta terveyspalvelusta aiheutuneita kustannuksia. Asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain mukaisista toisessa valtiossa annetuista suoran valinnan palveluja vastaavista terveyspalveluista aiheutuneet kustannukset korvattaisiin ilman muita edellytyksiä. Muiden terveyspalvelujen korvaamisen edellytyksenä olisi henkilön hoidon tarpeen arviointi tai lähete. Kustannukset korvattaisiin enintään siihen määrään saakka, joka vastaisi henkilön hoidon järjestämisestä vastuussa olevassa maakunnassa vastaavasta hoidosta syntyneitä kustannuksia, kuitenkin enintään potilaan hoidostaan maksama kustannus. Henkilön maksettavaksi jäisi aina vastaavasta hoidosta potilaalta Suomessa perittävä asiakasmaksu. Valtio maksaisi henkilöille ja toisille EU- ja ETA-valtioille ja Sveitsille kaikki rajat ylittävistä terveydenhuollon tilanteista aiheutuvat kustannukset siten, että korvaukset makset-

taisiin sairausvakuutusrahastosta. Maakunnat tulisivat kuitenkin vastuuseen asukkaidensa kustannuksista siten, että Kansaneläkelaitos laskuttaisi ne varainhoitovuoden päätyttyä henkilön sosiaali- ja terveydenhuollosta järjestämisvastuussa olevalta maakunnalta ja maksut tuloutettaisiin sairausvakuutusrahastoon. Kaikilla terveyspalvelujen tuottajilla olisi velvollisuus ottaa vastaan toisesta EU- tai ETA-valtiosta tai Sveitsistä hoi- toon hakeutuvia henkilöitä ilman syrjintää samojen perusteiden mukaisesti kuin Suomessa asuvia. Lisäksi muutoksenhakusäännöksiä, Kansaneläkelaitoksen tietojen saantisäännöksiä ja tiettyjä menettelysäännöksiä esitetään täsmennettäväksi. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2019.

● **Hallituksen esitys (HE 72/2017 vp) eduskunnalle laiksi valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä.**

Laissa valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä säädettäisiin perustettavasta perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen valtakunnallisesta tietovarannosta. Tietovarantoon tallennettaisiin perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen opiskelua, suorituksia ja tutkintoja, läsnäoloa sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämistä koskevia tietoja, joita henkilö tarvitsee hakeutessaan koulutukseen, koulutuksen aikana, työelämässä sekä hakessaan koulutukseen liittyviä etuisuuksia. Tietovarantoon tallennettaisiin lisäksi tietoja, joita tarvitaan myönnettäessä opetuksen ja koulutuksen rahoitusta. Opetuksen ja koulutuksen järjestäjät toimisivat tietovarannon rekisterinpitäjinä ja Opetushallitus teknisenä ylläpitäjänä. Ylioppilastutkintorekisteristä, opiskelijavalintarekisteristä ja korkeakoulujen valtakunnallisesta tietovarannosta säädettäisiin pääasiassa vastaavasti kuin voimassa olevassa laissa. Laissa säädettäisiin myös Opetushallituksen ylläpitämästä opinto- ja tutkintotietojen luovutuspalvelusta. Palvelussa henkilö voisi katsoa ja käyttää laissa tarkoitettuihin rekistereihin ja tietovarantoihin sisältyviä omia tietojaan. Luovutuspalvelua voitaisiin käyttää myös tietojen luovuttamiseen viranomaisille.

Henkilö voisi palvelussa lisäksi antaa suostumuksensa rekisterissä tai tietovarannossa olevan tiedon luovuttamiseen palvelun avulla muille tahoille. Palvelun kautta ta- pahtuvasta tietojen luovutuksesta vastaisi Opetushallitus. Lisäksi säädettäisiin oppijanumerosta, jota käytettäisiin henkilön yksilöintiin tallennettaessa, käsiteltäessä ja luovutettaessa ehdotetussa laissa tarkoitettuja tietoja. Oppijanumeroista muodostuisi oppijanumerorekisteri, jota ylläpitäisi Opetushallitus. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2018.

● **Hallituksen esitys (HE 80/2017 vp) eduskunnalle laeiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä kausityöntekijöinä työskentelyä varten sekä kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä yrityksen sisäisen siirron yhteydessä ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi.**

Kausityölaissa säädettäisiin kolmansien maiden kansalaisten maahantulon edellytyksistä kausityöntekoa varten, kausityöntekijöille myönnettävistä luvista ja kausityöntekijöiden oikeuksista maassaolon aikana. Yritysten sisäistä siirtoa koskevassa laissa säädettäisiin kolmannelle maasta Euroopan unionin alueelle lähetettävien työntekijöiden maahantulon ehdoista, sisäisille siirtyjille myönnettävistä luvista ja oikeuksista maassaolon aikana. Laissa säädettäisiin lisäksi oikeudesta siirtyä Euroopan unionin jäsenvaltiosta toiseen ja siirtymiselle asetettavista ehdoista. Esityksen keskeisen sisällön muodostaisi kausityölain ja sisäistä siirtoa koskevan lain perusteella maahan tulleiden henkilöiden yhdenvertainen kohtelu Suomen kansalaisten kanssa. Sen toteuttamiseksi ehdotetaan useita muutoksia sosiaaliturvaa ja terveydenhuoltoa koskevaan lainsäädäntöön sekä työläinsäädäntöön. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.11.2017.

▶ VALTIONEUVOSTON ASETUKSET

● Valtioneuvoston asetus liikenteessä käytettävien ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (488/2017)

Asetus tulee voimaan 20.5.2018.

Yksityiskäytössä olevien henkilöautojen, pakettiautojen, erikoisautojen, joiden kokonaismassa on enintään 3,5 tonnia sekä raskaiden nelipyörien määräaikaikatsastuksen katsastusväliä harvennetaan nykyisestä. Jatkossa kyseiset ajoneuvot on määräaikaikatsastettava ensimmäisen kerran viimeistään neljän vuoden kuluttua ajoneuvon käyttöönottopäivästä ja sen jälkeen kahden vuoden välein, yli kymmenen vuoden kuluttua käyttöönottopäivästä kuitenkin vuosittain. Lisäksi asetuksella säädetään traktoreiden määräaikaikatsastuksesta. Tällä hetkellä määräaikaikatsastusvelvollisuus ei koske Suomessa traktoreita lainkaan. Jatkossa luvanvaraisessa liikenteessä käytettävät traktorit tulee katsastaa ensimmäisen kerran neljän vuoden kuluttua käyttöönotosta ja sen jälkeen kahden vuoden välein. Velvollisuus määräaikaikatsastaa takseina käytettävät ajoneuvot vuosittain ulotetaan koskemaan muitakin ajoneuvoja kuin henkilöautoja. Jatkossa viimeinen katsastuspäivä määräytyy nykykäytännöstä poiketen ensimmäisen katsastuskerran jälkeen edellisen katsastuspäivän, eikä ajoneuvon käyttöönottopäivän mukaan.

▶ KORKEIN OIKEUS

KKO:2017:30

Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen – Eurooppalainen pidätysmääräys – Syyte-oikeus

P oli luovutettu eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella Viirasta Suomeen epäiltynä kolmesta törkeästä varkaudesta. Pidätysmääräyksen teonkuvausten mukaan P oli Suomessa murtautunut

liikkeisiin ja anastanut niistä omaisuutta. P:tä oli Suomessa syytetty avunannosta törkeisiin varkauksiin. Syytteen mukaan P oli avustanut tekijänä syytettyä V:tä vuokraamalla auton Tallinnasta ja luovuttamalla sen V:n käyttöön rikosten tekoa varten. P oli myös luovuttanut henkilökorttinsa V:n käyttöön mahdollistaen sen, että V käytti P:n henkilötietoja matkustaessaan Suomeen. Kysymys siitä, oliko avunantoja koskevan syytteen tutkimiselle EU-luovuttamislaista johtuva este.

Samassa oikeudenkäynnissä oli tutkittu myös törkeää rahanpesua koskeva syyte. Kysymys myös siitä, onko tämän syytteen tutkimiselle ollut este, kun P oli oikeudenkäynnin aikana ennen Viron suostumuksen antamista ollut vapautensa menettäneenä edellä mainittujen avunantorikosten perusteella.

L rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 3 §, 14 §, 58 §
RL 28 luku 2 §
RL 5 luku 6 §
RL 32 luku 7 §

KKO:2017:31

Seksuualirikos – Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö – Seksuaalinen hyväksikäyttö – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen – Rangaistuslajin valinta

Kysymys rangaistuksen määräämisestä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä ja seksuaalista hyväksikäyttöä koskevassa asiassa.

RL 20 luku 6 § 1 mom
RL 20 luku 5 §
RL 6 luku 9 § 1 mom
RL 6 luku 10 § 1 mom

KKO:2017:32

Avoliitto – Avioero – Oikeudenkäyntimenettely – Tuomion oikeusvaikutus

Käräjäoikeus oli tuominnut puoliset A:n ja B:n ensin mainitun hakeuksesta avioeroon. B valitti hovioikeuteen ja vaati päätöksen kumoamista. A kuoli asian ollessa vireillä hovioikeudessa ja B vaati asian jättämistä sillensä. Hovioikeus tutki valituksen ja pysytti käräjäoikeuden päätöksen. Korkein

oikeus katsoi, että avoliitto oli purkautunut A:n kuoleman johdosta, joten avioerohakemus oli rauennut ja asia tuli jättää sillensä.

AL 3 §

KKO:2017:33

Huumausainerikos – Huumausainerikoksen valmistelu – Rangaistuksen määrääminen

Vastaaja oli viljellyt Psilosybe-sieniä ja tuonut maahan kasvatusalustoja niiden viljelemistä varten. Sieniä ei katsottu erittäin vaaralliseksi huumausaineeksi. Kysymys myös rangaistuksen määräämisestä.

RL 50 luku 1 §
RL 50 luku 3 § 1 mom
RL 50 luku 5 § 2 mom

KKO:2017:34

Veroulosotto – Korke – Palautukselle maksettava korko

Verohallinto oli palauttanut yhtiölle siltä ulosottotoimin perittyjen verojen määrän verotuspäätösten kumoamisen ja oikaisemisen johdosta. Palautetulle määrälle oli maksettu korkoa veronkantolain (609/2005) 22 §:ssä säädetyn tavoin. Yhtiö vaati, että palautuskorkoa maksetaan ulosottokaaren 2 luvun 16 §:n mukaisesti. Korkeimman oikeuden ratkaisussa mainituilla perusteilla ulosottokaaren 2 luvun 16 §:ää ei sovellettu ulosottotoimin perityn veron palauttamiseen.

VeronkantoL (609/2005) 22 §
UK 2 luku 16 §

KKO:2017:35

Oikeudenkäyntikulut – Valtion korvausvastuu – Ylimääräinen muutoksenhaku

Rikesakkoon tuomittu ei ollut vastustanut hänelle määrättyä rikesakkomääräystä. Tuomitun hakeuksesta rikesakkomääräys purettiin. Hänen laiminlyöntiään vastustaa tiedoksi saamaansa rikesakkomääräystä pidettiin sellaisena erityisenä syynä, jonka johdosta valtiota ei velvoitettu korvaamaan hänen oikeudenkäyntikulujaan.

ROL 9 luku 1 a §
OK 21 luku 16 §

KKO:2017:36

Liikennevakuutus – Vakuutuksesta korvattava vahinko – Vakuutus sopimus – Oikeusvoima

Vakuutusyhtiö oli 7.6.2007 antamassaan korvauspäätöksessä ilmoittanut, ettei A:n liikenneonnettomuudessa saamaa henkilövahinkoa korvata liikennevakuutuksesta, koska A oli ottanut ajoneuvon käyttöönsä luvottomasti ja kuljettanut sitä alkoholin vaikutuksen alaisena eikä korvauksen maksamiseen ollut erityistä syytä. A:lle oli vuonna 2011 selvinnyt, että liikennevahinko oli johtanut pysyvään työkyvyttömyyteen. Hän oli pyytänyt, että vakuutusyhtiö käsittelee hänen korvausasiansa tämän johdosta uudelleen. Vakuutusyhtiö oli ilmoittanut, ettei se käsittele asiaa uudelleen, koska asia oli jo ratkaistu edellä mainitulla korvauspäätöksellä.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, ettei A ollut menettänyt oikeutta vaatia korvausta liikennevahingon aiheuttaman pysyvän työkyvyttömyyden perusteella, vaikka hän ei ollutkaan nostanut kannetta vakuutusyhtiön 7.6.2007 antaman korvauspäätöksen johdosta vakuutus sopimuslain 74 §:ssä säädetyssä kolmen vuoden määräajassa.

KKO:2017:37

Työsopimus – Määräaikainen työ sopimus – Pysyvä työvoiman tarve

X Oy ja A olivat tehneet puitesopimuksen, jossa oli sovittu tarvittaessa työhön kutsuttavan työntekijän työ sopimusten ehdoista. Tämän jälkeen A oli työskennellyt yhtiössä eri pituisia ajanjaksoja puolentoista vuoden aikana.

Korkeimman oikeuden tuomiosta ilmenevillä perusteilla katsottiin, että puitesopimus ei ollut sopimus toistaiseksi voimassa olevasta työsuhteesta ja että X Oy:llä oli ollut työ sopimuslaisia tarkoitettuja perustellut syyt solmia työ sopimuksia A:n kanssa määräaikaisina eikä sen työvoiman tarvetta ollut pidettävä pysyvänä.

KKO:2017:38

Työsopimus – Työsopimuksen päättäminen – Työsopimuksen irtisanominen – Sopimussuhteen hiljainen pidennys

Työnantaja oli irtisanonut A:n toistaiseksi voimassa olleen työ sopimuksen taloudellisista ja tuotannollisista syistä, koska A:n työtehtävät olivat olennaisesti ja pysyvästi vähentyneet. Työnantaja oli ennen A:n irtisanomista ja sen jälkeen ottanut samankaltaisiin työtehtäviin sellaisia työntekijöitä, joita oli tarvittaessa kutsuttu töihin lyhyisiin määräaikaisiin työsuhteisiin.

Kysymys siitä, mitä merkitystä määräaikaisen lisätyövoiman käytöllä oli irtisanomisen perusteen laillisuutta arvioitaessa.

Kysymys myös siitä, oliko työ sopimus jatkunut työ sopimuslain 6 luvun 5 §:n mukaisesti toistaiseksi voimassa olevana A:n jatkettua yhtiön kanssa sopimansa mukaisesti työskentelyä yhtiössä irtisanomisajan päättymisen jälkeen.

TSL 6 luku 5 §
TSL 7 luku 1 §
TSL 7 luku 3 §
TSL 7 luku 4 §

KKO:2017:39

Työsopimus – Työsopimuksen päättäminen – Työsopimuksen irtisanominen

Työnantaja oli irtisanonut A:n toistaiseksi voimassa olleen työ sopimuksen taloudellisista ja tuotannollisista syistä, koska A:n työtehtävät olivat olennaisesti ja pysyvästi vähentyneet. Työnantaja oli ennen A:n irtisanomista ja sen jälkeen ottanut samankaltaisiin työtehtäviin sellaisia työntekijöitä, joita oli tarvittaessa kutsuttu töihin lyhyisiin määräaikaisiin työsuhteisiin.

Kysymys siitä, mitä merkitystä määräaikaisen lisätyövoiman käytöllä oli irtisanomisperusteen laillisuutta arvioitaessa.

TSL 7 luku 1 §
TSL 7 luku 3 §
TSL 7 luku 4 §

KKO:2017:40

Pakkokeino – Etsintä – Kotietsintä – Paikanetsintä – Oikeudenkäyntimenettely – Tutkimatta jättäminen

Tilitoimisto A Oy:n toimitiloissa oli yhtiön edustajaan kohdistuneiden rikosepäilyjen vuoksi suoritettu paikanetsintä. Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, että yhtiöllä oli oikeus saattaa etsintä tuomioistuimen tutkittavaksi.

Kysymys myös siitä, olisiko etsintä tullut toimittua erityisenä kotietsintänä.

PakkokeinoL 8 luku 18 § 1 mom
OK 17 luku 23 § (571/1948)
IhmisoikeusSop 8 artikla

KKO:2017:41

Veropetos – Törkeä veropetos – Kirjanpitorikos – Törkeä kirjanpitorikos – Työeläkevakuutusmaksupetos – Törkeä työeläkevakuutusmaksupetos – Rikokseen osallisuus – Avunanto – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen – Yhteinen rangaistus – Yhteisen rangaistuksen mittaaminen – Koventamisperusteet

Hovioikeus oli tuominnut vastaajan rangaistukseen avunannosta törkeään veropetokseen, törkeään kirjanpitorikokseen ja törkeään työeläkevakuutusmaksupetokseen. Kysymys rangaistuksen mitaamisesta.

RL 6 luku 3 §
RL 6 luku 4 §
RL 6 luku 5 §
RL 7 luku 5 § 2 mom

KKO:2017:42

Tavaramerkki – Sekoitettavuus – Sekaannusvaara

A Oy:lle oli rekisteröity tavarantoimiston perustuvat tavaramerkit, jotka esittivät avaimen lehteä eli sitä avaimen osaa, josta pidetään kiinni lukkoa avattaessa. A Oy:n lukitsemisjärjestelmää suojanneen patentin päättymisen jälkeen B Oy toi markkinoille kilpailevan avaimen aihion, joka ääri linjoiltaan vastasi A Oy:n tavaramerkkejä.

Korkein oikeus katsoi, että käytötavaran ulkoasuun suoraan perustuvien tavaramerkkien erotta-

miskyky oli tässä tapauksessa heikko ja siten merkkien suoja oli suppea. B Oy:n avainaihion ulkoasu ei johtanut avainten alkuperää koskevaan sekaannusvaaraan. B Oy ei ollut menettelyllään loukannut A Oy:n tavaramerkki-oikeutta.

TavaramerkkiL 4 § 1 mom (56/2000)

TavaramerkkiL 6 § 1 mom (996/1983)

Tavaramerkkidirektiivi (2008/95/EY) 5 art 1 kohta

KKO:2017:43

Tuomari – Tuomioistuimen päätösvaltaisuus

Käräjänotaari oli laamannin määräyksestä toiminut käräjäoikeuden puheenjohtajana työoikeudellisessa riita-asiassa, jossa ratkaisua ei voinut suoraan perustaa lakiin ja sen esitöihin eikä oikeuskäytäntöön. Asiaa pidettiin laatunsa vuoksi vaikeana ratkaista. Käräjäoikeus ei sen vuoksi ollut ollut päätösvaltainen.

KäräjäoikeusL (581/1993) 17 § (608/2011) 3 mom

KKO:2017:44

Vakuutus sopimus – Vakuutusehdon tulkinta – Vakuutuksesta korvattava vahinko – Vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuus

A Oy oli alihankintasopimuksen perusteella kuljettanut B Oy:n toimeksiannosta C Oy:lle raaka-ainetta. Raaka-aineeseen oli sekoittunut kuljetuksen aikana toista ainetta, koska A Oy:n työntekijä ei ollut riittävästi puhdistanut ajoneuvon säiliötä ennen kuljetusta. B Oy oli korvannut C Oy:lle sekoittumisesta aiheutuneen vahingon, ja A Oy oli velvoitettu korvaamaan B Oy:n maksaman vahingonkorvauksen määrä B Oy:lle.

A Oy:n konkurssipesän vaadittua yhtiön vahingonkorvausvastuun perusteella korvausta yhtiön vastuuvakuutuksesta vakuutusyhtiö kieltäytyi korvaamasta vahinkoa, koska vastuuvakuutuksen ehdon mukaan vakuutuksesta ei korvattu vahinkoa siltä osin kuin korvausvastuu perustui sopimukseen, takuuseen tai muuhun sitoumukseen ellei tällaista korvausvas-

tuuta olisi ilman mainittua sitoumusta. Korkein oikeus katsoi, että koska A Oy:n velvollisuus huolehtia säiliön puhdistamisesta oli perustunut pelkästään sen ja B Oy:n väliseen sopimukseen, puhdistamisvelvollisuuden laiminlyönnistä aiheutunutta vahinkoa ei ollut korvattava vastuuvakuutuksesta.

Kysymys myös siitä, oliko vakuutusyhtiö täyttänyt vakuutusehtoa koskevan tiedonantovelvollisuutensa. (Ään.)

KKO:2017:45

Maantietoimitus – Yleinen tie – Tiekorvaus – Vahingonkorvaus – Oikeusvoima

Kiinteistön omistajat, joilta ei lunastettu aluetta maantietoimituksessa mutta jotka oli kutsuttu toimituskokoukseen, eivät esittäneet toimituksessa haitan- ja vahingonkorvausvaatimuksia. Korvausvaatimus esitettiin maa-oikeudelle tehdyssä muutoksenhakukirjelmässä. Maa-oikeus jätti valituksen tutkimatta, koska korvausasiaa ei ollut käsitelty toimituksessa. Kiinteistön omistaja haki maantielain 74 §:n mukaista maantietoimitusta korvauskysymysten käsittelemiseksi. Korvausvaatimukset jätettiin maantietoimituksessa käsittelemättä, koska vaatimukset olisi tullut esittää jo varsinaisessa maantietoimituksessa.

Korkeimman oikeuden tuomiosta ilmenevillä perusteilla katsottiin, että uudessa maantietoimituksessa korvausvaatimukset olisi tullut tutkia. Asia palautettiin toimitukseen.

MaantielL 55 § 1 mom
MaantielL 74 § (503/2005)

KKO:2017:46

Rangaistuksen määrääminen – Yhdyskuntapalvelu – Rikosoikeuden ajallinen ulottuvuus – Ylimääräinen muutoksenhaku – Tuomion purkaminen rikosasiassa

Käräjäoikeus oli tuominnut A:n vankeusrangaistuksen sijasta yhdyskuntapalveluun 237 tunniksi soveltaen tuomion antohetkellä voimassa ollutta lakia yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta. Vastaaajalle syyksi luettujen rikosten teko hetkellä voimassa olleen

yhdyskuntapalvelusta annetun lain mukaan yhdyskuntapalvelurangaistuksen enimmäismäärä oli 200 tuntia. Korkein oikeus katsoi, että yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annetun lain siirtymäsäännöstä tuli tulkita niin, ettei se ollut ristiriidassa rikoslain ajallista soveltuvuutta koskevan säännöksen kanssa. Tuomio purettiin A:lle vankeuden sijasta tuomitun yhdyskuntapalvelurangaistuksen osalta, ja A:lle vankeusrangaistuksen sijasta tuomittava yhdyskuntapalvelurangaistus oikaistiin rikosten teko hetkellä voimassa olleen lain mukaiseksi.

L yhdyskuntapalvelusta 1 §
L yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 37 §
L yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta 96 § 1 ja 2 mom
OK 31 luku 8 § 4 kohta
RL 3 luku 2 §

KKO:2017:48

Ahvenanmaa – Itsehallinto – Toimivaltakiista – Maa- ja metsätalous – Valtiontakaus

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen ja maa- ja metsätalousministeriön välisessä toimivaltakiistassa oli kysymys siitä, kuuluvatko maataloilille vuosina 2016 ja 2017 myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain mukaiset valtiontakaukset ja niihin liittyvät päätökset valtakunnan vai maakunnan toimivaltaan.

Korkeimman oikeuden päätöksestä ilmenevin perustein katsottiin, että lain tarkoittamat toimet kuuluvat maa- ja metsätaloutta sekä maataloustuotannon ohjaamista koskevan maakunnan toimivallan alaan ja siten maakunnan toimivaltaan. Tämän vuoksi valtakunnan viranomaiset eivät olleet toimivaltaisia asiassa.

Ahvenanmaan itsehallintoL 18 § 15 kohta
Ahvenanmaan itsehallintoL 27 § 15 kohta
Ahvenanmaan itsehallintoL 60 § 2 mom

KKO:2017:49

Perintökaari – Testamentti – Keskinäinen testamentti – Testamentin tulkinta

Puolisot A ja B olivat tehneet keskinäisen testamentin, jonka mukaan toisen heistä kuoltua kaikki omaisuus jää täydellä omistusoikeudella eloonjääneelle puolisolalle. Testamentissa ei ollut toissijaismääräystä. A:n kuoltua testamentti annettiin tiedoksi hänen rintaperillisilleen ja hänen omaisuutensa siirtyi testamentin nojalla B:lle. B:n kuoltua 16 vuotta myöhemmin hänen sisarensa C otti jäämistön hallintaansa. A:n rintaperilliset vaativat C:tä vastaan ajamassaan kanteessa vahvistettavaksi, että A:n ja B:n tarkoituksena oli ollut, että molempien puolisoitten kuoltua puolisoitten omaisuus jaetaan kummankin puolison perintökaaren mukaisten perillisten kesken.

Korkein oikeus katsoi, että A:n rintaperilliset eivät olleet menettäneet kanneoikeuttaan, vaikka testamentin tulkintaa koskevaa kantea ei ollut nostettu vielä A:n kuoleman jälkeen. Tulkintakantea katsottiin ajoissa nostetuksi, kun se oli pantu vireille kohtuullisessa ajassa siitä, kun rintaperilliset olivat havainneet, että C oli B:n kuoltua ottanut B:n koko jäämistön hallintaansa.

Kysymys myös testamentin tulkinnasta.

PK 11 luku 1 §

KKO:2017:50

Seksuaalirikos – Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö – Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö – Lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuslajin valinta – Rangaistuksen mittaaminen

A, B ja C olivat useita kertoja erikseen keskustelleet internetissä seksuaalisista asioista 14–15-vuotiaan lapsen kanssa. Kukin heistä oli erikseen kerran tavannut lapsen ja ollut hänen kanssaan sukupuoliyhteydessä. Kutakin A:n, B:n ja C:n syyksi luettua lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä pidettiin myös kokonaisuutena arvostellen törkeänä. (Ään.)

B oli myös keskustellut seksuaalissävyyteisesti internetissä kahden alle 16-vuotiaan lapsen kanssa ilman kuvayhteyttä. B:n viestit katsottiin seksuaalisesti olennaiseksi teoksi, ja menettelyn katsottiin täyttävän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistön.

B oli lisäksi internetissä käynyt 12-vuotiaan lapsen kanssa seksuaalissävyyteisistä keskustelua. B:n esittämät tapaamishdotukset katsottiin sillä tavalla yksilöidyiksi ja konkreettisiksi, että hänen katsottiin syyllistyneen lapsen houkuttelemiseen seksuaalisiin tarkoituksiin.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta tarkemmin ilmenevillä perusteilla A, B ja C tuomittiin yli 2 vuoden ehdottomiin vankeusrangaistuksiin useista seksuaalirikoksista. A:n ja B:n rangaistusta lieventävänä seikkana otettiin huomioon asianomistajien kanssa tehdyt sovinnot vahingonkorvauksista. C:n rangaistusta lievensi tämän sairastuminen ja hoitoon hakeutuminen. (Ään.)

RL 20 luku 6 §
 RL 20 luku 7 §
 RL 20 luku 8b §
 RL 6 luku 3 §
 RL 6 luku 4 §
 RL 6 luku 6 § 3 kohta
 RL 7 luku 5 § 2 mom

KKO:2017:51

Seksuaalirikos – Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuslajin valinta – Rangaistuksen mittaaminen

A oli internetissä usealla valeprofiililla esiintyen käynyt seksuaalisävyisiä keskusteluita 18 iältään 10–15-vuotiaan lapsen kanssa. A oli pyytänyt lapsia lähettämään intiimejä kuvia itsestään tai kuvaamaan verkkokameralla itseään. Kahdessa tapauksessa A olikin saanut lapsista alastonkuvia, jotka hän oli tallentanut tietokoneelleen. Lisäksi A oli levittänyt internetissä lapsipornografiaa sisältäviä kuvia.

Kysymys rangaistuksen mittauksesta ja rangaistuslajista. (Ään.)

RL 6 luku 4 §
 RL 6 luku 6 § 3 kohta
 RL 6 luku 9 §

KKO:2017:52

Törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelu

Syytteen mukaan A oli sopinut Irakissa asuvan isänsä kanssa sisarensa tappamisesta ja lupautunut tekemään teon. A oli syytteen mukaan lisäksi laatinut yksityiskohittaisen suunnitelman etsien sisartaan usean vuorokauden ajan, jona aikana hän oli suunnitellut sekä kuvaillut erilaisia sisarensa surmaamistapoja.

Kysymys törkeän henkeen tai terveyteen kohdistuvan rikoksen valmistelun tunnusmerkistön täyttymisestä.

RL 21 luku 6 a §

KKO:2017:53

Kiinteistönmuodostamislaki – Vesijätö – Lunastamisen edellytykset – Maankäyttö- ja rakennuslaki – Yleiskaava

Kysymys vesijätön lunastamisen edellytysten täyttymisestä. (Ään.)

KML 60 §

KKO:2017:54

Oikeudenkäytmenettely – Jatkokäsittelylupa – Lapsen huolto ja tapaamisoikeus – Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpano

Lapsen tapaamisoikeutta koskevaan päätökseen sisältyi vanhempien sopimuksen mukaisesti ehto, jonka mukaan äidin ja lasten tapaamiset muuttuvat valvotuiksi, jos äiti ei palauta lasta tapaamisesta sovittuna aikana eikä hänellä ole esittää ulkopuolisen terveydenhuollon ammattilaisen toteamaa hyväksyttävää syytä menettelylleen.

Äiti oli tapaamisella vienyt lapset lääkäriin havaittuaan toisella lapsella mustelman ja koska lapset olivat äidin mukaan kertoneet isän lyöneen heitä. Sairaalakäynnin vuoksi lapset oli palautettu isälle noin neljä tuntia sovittuun tapaamisajankohdan jälkeen. Käräjäoikeus vahvisti sovittuun ehdon mukaisesti, että tapaamiset olivat toistaiseksi valvottuja.

Kysymys siitä, olisiko hovioikeuden tullut myöntää asiassa jatkokäsittelylupa.

➔ KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Yleishallinto-asiat

KHO:2017:77

Ulkomaalaisasia – Vastuunmäärittämisasetus (ns. Dublin III) – Hakemuksen käsittelystä vastuussa oleva jäsenvaltio – Alaikäisenä jätetty hakemus – Täysi-ikäistyminen asian käsittelyn aikana

Valittaja oli hakenut kansainvälistä suojelua Suomesta alaikäisenä. Hänet oli aiemmin rekisteröity laittomasta ulkorajanylityksestä Bulgariassa ja Unkarissa sekä turvapaikanhakijana Bulgariassa. Asiassa oli ratkaistavana, oliko valittajan täällä alaikäisenä jättämä hakemus käsiteltävä Dublin III -asetuksen 8 artiklan 4 kohdan perusteella Suomessa, vaikka valittaja oli täällä tullut täysi-ikäiseksi asian käsittelyn aikana.

Säännöksen sanamuodon ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella korkein hallinto-oikeus katsoi, että vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämisessä ratkaisevana oli pidettävä hakemuksen jättämisen ajankohtaa. Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset kumottiin ja asia palautettiin Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 604/2013 kolmannen maan kansalaisen tai kansalaisuudettoman henkilön johonkin jäsenvaltioon jättämän kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen käsittelystä vastuussa olevan jäsenvaltion määrittämissä perusteiden ja -menettelyjen vahvistamisesta (uudelleenlaadittu vastuunmäärittämisasetus, ns. Dublin III) 3 artikla 1–2 kohta, 6 artikla 1 kohta, 7 artikla 1–2 kohta, 8 artikla 4 kohta
Ulkomaalaislaki 6 § 1 ja 3 momentti, 103 § 1 momentti 2 kohta
Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-648/11, MA. BT ja DA

KHO:2017:81

Ulkomaalaisasia – Kansainvälisten suojelu – Vanhemman ja lapsen yhteinen hakemus – Lapsen mielipide – Lapsen kuuleminen – Lapsen etu – Turvapaikkapuhuttelu – Menettelyvirhe

Asiassa oli kysymys siitä, oliko Maahanmuuttovirasto voinut tehdä päätöksen A:n ja hänen lapsensa B:n kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa varaamatta Suomeen tullessaan 13-vuotiaalle ja Maahanmuuttoviraston päätöksentekohetkellä 14-vuotiaalle B:lle tilaisuutta tulla kuulluksi hakemuksen perusteista ja selvittämättä hänen näkemystään asiassa.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että ulkomaalaislaissa ja sitä koskevissa esitöissä 12 vuotta täyttäneen lapsen kuuleminen turvapaikkatutkinnassa on määritelty selkeäksi pääsäännöksi, josta poikkeamisen mahdollisuutta on tulkittava suppeasti. Viranomaiselle ulkomaalaislaissa asetettua lapsen kuulemisvelvollisuutta arvioitaessa oli otettava huomioon lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 12 artikla luettuna yhdessä 3 artiklan 1 kappaleen kanssa ja kyseisiä sopimusmääräyksiä koskevat Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien komitean yleiskommentit.

B:lle ei ollut varattu tilaisuutta tulla kuulluksi kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tekemiseen johtaneista syistä. Lapsen mielipiteitä ei ollut asiassa saadun selvityksen mukaan selvitetty turvapaikkatutkinnan aikana eikä niitä ollut siten otettu huomioon Suomen perustuslain 6 §:n 3 momentissa, Euroopan unionin perusoikeuskirjan 24 artiklan 1 kohdassa, lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen 12 artiklassa ja ulkomaalaislain 6 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla. Toisin kuin Maahanmuuttovirasto oli hallinto-oikeudelle antamassaan lausunnossa todennut, A:n kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteet olivat koskeneet sekä A:ta että hänen lastaan B:tä. Lapsen kuulemista ei asiassa saadun kirjallisen selvityksen perusteella ollut voitua pitää ilmeisen tarpeettomana.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että Maahanmuuttovirasto oli menettänyt virheellisesti, kun A:n lap-

selle ei ollut ennen Maahanmuuttoviraston päätöstä varattu tilaisuutta tulla kuulluksi turvapaikkahakemuksen tekemiseen johtaneista syistä, kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen perusteista ja hakemusta koskevista näkemyksistään. Näin ollen lapsen mielipide kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa oli jäänyt selvittämättä ja huomioon ottamatta hänen ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti. Koska Maahanmuuttoviraston päätös oli syntynyt virheellisessä järjestyksessä, Maahanmuuttoviraston ja hallinto-oikeuden päätökset kumottiin ja asia palautettiin Maahanmuuttovirastolle uudelleen käsiteltäväksi.

Suomen perustuslaki 6 § 3 momentti
Euroopan unionin perusoikeuskirja 24 artikla 1 kohta
Yleissopimus lapsen oikeuksista 3 artikla 1 kappale ja 12 artikla
Ulkomaalaislaki 6 § 1 ja 2 momentti, 97 § (194/2015) 1 ja 3 momentti ja 97 a § 1 momentti
Hallintolaki 14 § 3 momentti ja 35 §

KHO:2017:82

Asiakirjajulkisuus – Liikesalaisuus – Salassapitomääräys – Yleisen tuomioistuimen antaman salassapitomääräyksen merkitys hallintoviranomaisessa ja hallintotuomioistuimessa

Viranomaiselle esitetty asiakirjapyyntö kohdistui asiakirjoihin, joista osa oli määrätty riita-asiaa koskevan oikeudenkäynnin yhteydessä liikesalaisuuksia sisältävinä salassa pidettäviksi. Salassapitomääräykset oli annettu oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 10 §:n perusteella. Mainitussa säännöksessä tarkoitettu salassapitomääräys voi kohdistua ja olla sitova ainoastaan oikeudenkäyntiasiakirjan suhteen. Lain esitöistä ilmeni muun ohella, että liikesalaisuuksien osalta salassapitomääräystä pyytäneen näkemykselle ja esittämälle oli ollut tarkoitus antaa käytännössä ratkaiseva merkitys. Liikesalaisuutta oli oikeudenkäynneissä pääsäännön mukaisesti suojattu asianosaisten tahdon mukaisesti, eikä lailla ollut tarkoitettu muuttaa tuota käytäntöä. Edelleen esitöistä ilmeni, että salassapitomääräyksen antamista koskevan asian käsittelystä ei ollut

tarkoitus muodostaa suhteettoman raskasta prosessia.

Hallintoviranomaisen asiakirjapyyntö johdosta tekemässä julkisuuslain säännöksiin perustuvassa julkisuusarvioinnissa oli puolestaan lähtökohtana arvioinnin asiakirja- ja tietokohtaisuus sekä se, että julkisuuden rajoituksia ei julkisuusperiaatteen tarkoitus huomioon ottaen tullut tulkita laventavasti. Yrityksen salassapitotahdolla ja esittämällä selvityksellä ei ollut ratkaisevaa asemaa arvioitaessa sitä, sisältääkö pyydetty asiakirja liikesalaisuuksia, vaan salassapidon perusteita oli arvioitava objektiivisesti.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain nojalla annetut salassapitomääräykset eivät olleet sitovia ratkaistaessa julkisuuslain nojalla samoja asiakirjoja koskevaa asiakirjapyyntöä hallintoviranomaisessa ja käsiteltäessä asiakirjapyyntöäsiä koskevia valituksia hallintotuomioistuimissa. Asiakirjojen julkisuutta ja salassa pidettävyyttä koskeva arviointi oli tullut tehdä ja tuli tehtäväksi itsenäisesti, yleisissä tuomioistuimissa annettujen salassapitomääräysten ja niiden perustana olevien arvioiden sitomatta tuota harkintaa.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 24 § 1 momentti 20 kohta
Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa 2 §, 3 § 1 momentti 5 kohta ja 10 §

KHO:2017:83

Ulkoasutavaramerkki – Erottamiskyvyn puuttuminen – Erottamiskyvyn saavuttaminen käytön kautta – Tunnettuustutkimus

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistavana, oliko rekisteröitäväksi haettu merkki, joka muodostui juustoille tarkoitettusta hopeanvärisestä kolmionmuotoisesta ulkoasusta, erottamiskykyinen sellaisenaan tai saavuttanut erottamiskyvyn käytön perusteella. Korkein hallinto-oikeus katsoi, kuten markkinaoikeus, että mainittu ulkoasu ei itsessään ollut omiaan erottamaan valittajan tavaroita muiden vastaavista tavaroista, eikä siten ollut sellaisenaan erottamiskykyinen kysymyksessä oleville tavaroille.

Korkein hallinto-oikeus katsoi lisäksi, kuten markkinaoikeus, ettei rekisteröitäväksi haettu ulkoasu ollut myöskään käytön perusteella tullut erottamiskykyiseksi kysymyksessä oleville tavaroille. Asiassa esitetty selvitys ei osoittanut, että mainittua ulkoasua olisi sellaisenaan käytetty tavaramerkin tavoin ja että kohderyhmä mieltäisi rekisteröitäväksi haetun ulkoasun, joka muodostui pelkästään samantyyppisille tuotteille tyypillisestä hopeanvärisestä kolmionmuotoisesta ulkoasusta, juustoille tarkoitettuna tavaramerkkinä. Asiassa esitettyjen tunnettuustutkimusten mukaan huomattava osa vastaajista oli tutkimustilanteessa yhdistänyt rekisteröitäväksi haetun ulkoasun yhtäältä valittajayhtiön ja toisaalta Aura-juustoon tai sinihomejuustoon, joita vastaajat olivat saattaneet pitää synonyymeinä siten, että Aura-juusto oli abstrahoitunut tar koittamaan ylipäätään homejuustoa tai sinihomejuustoa. Korkein hallinto-oikeus katsoi, etteivät pelkästään esitetyt tunnettuustutkimusten tulokset voineet johtaa katsomaan, että haettu merkki olisi saavuttanut erottamiskyvyn käytön perusteella. Valittajan esittämä selvitys ei kokonaisuutena arviointina osoittanut erottamiskyvyn saavuttamista käytön perusteella.

Tavaramerkkilaki 1 § (39/1993) 2 momentti ja 13 § (56/2000)
Unionin tuomioistuimen tuomiot: asia C-98/11 P, Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli v. SMHV (EU:C:2012:307), asia C-215/14, Société des Produits Nestlé (EU:C:2015:604) ja yhdistetyt asiat C-217/13 ja C-218/13, Oberbank ym. (EU:C:2014:2012)

KHO:2017:84

Apteekkilupa – Apteekkiluvan peruuttaminen – Apteekkimaksu – Apteekkimaksurikkomus – Apteekkimaksuilmoituksen laiminlyönti – Törkeä kirjanpitorikos – Ehdollinen vankeusrangaistus – Ilmeinen sopimattomuus – Varoitin – Elinkeinovapaus – Ammatinharjoittamisvapaus – Ne bis in idem – Lääketurvallisuus – Kokonaisharkinta – Luottamuksensuojaperiaate – Suhteellisuusperiaate

Fimea ja hallinto-oikeus olivat pitäneet törkeästä kirjanpitorikoksesta

ja apteekkimaksurikkomuksesta ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittua apteekkiluvan haltijaa (jäljempänä apteekkari) ilmeisen sopimattomana harjoittamaan apteekkitoimintaa siten, että hänen apteekkilupansa oli lääkelain 50 §:n 9 kohdan nojalla tullut peruuttua.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että apteekkarille voitiin asettaa tiukat edellytykset paitsi vastata lääkehuollon toimivuudesta ja turvallisuudesta myös hoitaa apteekkiliiikkeen harjoittajalle asetetut muut lakisääteiset velvoitteet. Apteekkilupa tuli kuitenkin peruuttaa ainoastaan tilanteissa, joissa oli kysymys vakavista puutteista, laiminlyönneistä tai vääriä käytöksiä. Näin tulkittuna lääkelain 50 §:n 9 kohdan soveltamiselle ei ollut apteekkarin perusoikeuksista johtuvaa estettä.

Toisin kuin valittaja oli esittänyt, apteekkiluvan peruuttaminen lääkelain 50 §:n 9 kohdan nojalla ei edellyttänyt, että apteekkarille oli annettu ensin varoitus. Edellytyksenä apteekkiluvan peruuttamiselle ei ollut, että apteekkari ei enää täyttänyt apteekkiluvan myöntämiseksi lääkelain 43 §:n 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä. Lääkelain 50 §:n 9 kohdan soveltaminen ei myöskään edellyttänyt, että apteekkarin arvioitavana oleva toiminta oli liittynyt suoraan apteekin lääkelain 38 §:n 1 kohdassa tarkoitettuun perustehtävään.

Apteekkiluvan peruuttamisesta ei ollut kysymys kaksoisrangaistavuudesta apteekkarin teon tai laiminlyönnin moitittavuuden perusteella, vaan siitä, voitiinko hänen arvioida pystyvän edelleen turvaamaan lääkehuollon ja turvallisuuden toimivuuden sekä täyttämään muut laissa säädetyt velvollisuutensa.

Apteekkari oli laiminlyömällä kirjanpito- ja apteekkimaksuilmoitusvelvollisuutensa syyllistynyt vakavaan laiminlyöntiin, joka oli liittynyt välittömästi apteekkitoimintaan ja jonka perusteella Fimean oli tullut arvioida hänen sopivuuttaan jatkaa apteekkiliiikkeen harjoittamista. Arvioinnissa oli tullut ottaa huomioon apteekkarin toiminta ja sen seuraukset kokonaisuutena suhteellisuusperiaatteen mukaisesti.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että arvioitaessa, oliko apteekkaria pidettävä ilmeisen sopimattomana

harjoittamaan apteekkitoimintaa, voitiin huomiota kiinnittää siihen, antavatko apteekkarin laiminlyönnit ja teot aiheutta katsoa, että apteekkari on myös tulevaisuuteen nähden ilmeisen sopimaton toimimaan apteekkarina. Kokonaisarvioinnin perusteella laiminlyönntiä ei ollut tullut pitää niin vakavana, että hänen apteekkilupansa peruuttamiselle olisi enää Fimean asiasta päättäessä ollut riittäviä perusteita.

Korkein hallinto-oikeus kumosi tämän vuoksi hallinto-oikeuden ja Fimean päätökset suhteellisuusperiaatteen vastaisina. (Ään. 4–1)

Hallintolaki 6 §, 34 § 1 momentti ja 36 §

Hallintolainkäyttölaki 33 § 1 momentti, 37 § 1 momentti ja 38 §
Suomen perustuslaki 18 § 1 momentti, 19 § 3 momentti ja 106 §
Lääkelaki 38 § 1, 5 ja 6 momentti, 39 §, 40 § 1 momentti, 43 § 2 ja 3 momentti, 50 § 6, 8 ja 9 kohta ja 51 §
Laki apteekkimaksusta (1281/1987) 1 §, 3 § ja 4 § 2 momentti
HE 94/2010 vp
PeVL 69/2014 vp
HE 1/1998 vp

KHO:2017:85

Menetetyn määräajan palauttaminen – Turvapaikka – Oleskelulupa

Ulkomaalainen haki menetetyn määräajan palauttamista voidakseen tehdä valituksen Maahanmuuttoviraston kielteisestä turvapaikkapäätöksestä hallinto-oikeudelle. Hakijalle oli Maahanmuuttoviraston samalla päätöksellä myönnetty toissijainen suojeluasema.

Hakija oli vedonnut siihen, ettei hän ollut voinut hakea muutosta määräajassa, koska vastaanottokeskuksessa hänelle oli virheellisesti kerrottu, että hänellä olisi pakolaisasema, eikä hän sen vuoksi ollut ymmärtänyt valittaa päätöksestä.

Koska hakijaa ei ollut päätetty käännyttäväksi kotimaahansa, hakijan oikeus saada asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi ei tullut arvioitavaksi palautuskiellon kannalta eikä menetetyn määräajan palauttamiselle ollut vastaavia perusteita kuin päätöksissä KHO 2016:205 ja KHO 2016:206. Asiassa oli kuitenkin arvioitava, oliko hakijalla muutoin sellaista oikeussuojan tarvetta, että hänen henkilökohtaisesta ase-

mastaan turvapaikanhakijana johdettavat tekijät otettaisiin huomioon erityisen painavana syynä, jonka vuoksi hän ei ollut voinut hakea muutosta Maahanmuuttoviraston päätökseen määräajassa.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että pakolaisaseman ja toissijaisen suojeluaseman välillä Suomessa ei ole, ulkomaalaislain sääntely huomioon ottaen, sellaisia palautuskiellon kannalta oikeudellisesti merkityksellisiä eroja, että pelkätään kansainvälisen suojelun perusteen osalta hakijalla olisi sellainen oikeussuojan tarve, joka edellyttää määräajan palauttamista avustajan virheen tai siihen rinnastettavan seikan vuoksi.

Edellä mainituin perustein korkein hallinto-oikeus totesi, että hakija ei ollut hakemuksessaan esittänyt laillista estettä tai muuta erittäin painavaa syytä, jonka perusteella hänelle tulisi palauttaa menetetty määräaika valituksen tekemistä varten.

Hallintolainkäyttölaki 61 § 2 kohta
Vrt. KHO 2016:205 ja KHO 2016:206
Ks. KHO 2017:21

KHO:2017:87

Vesitalousasia – Voimalaitos – Lupaharkinta – Intressivertailu – Vesistövaikutukset – Vesipuidedirektiivi – Weser-tuomio – Vesienhoitosuunnitelma – Vesimuodostuma – Joki – Ympäristötavoite – Voimakkaasti muutettu vesimuodostuma – Saavutettavissa oleva hyvä tila – Ekologisen tilan osatekijä – Kalatalous – Nousuuste

Aluehallintovirasto oli myöntänyt vanhan vesilain mukaisen luvan voimalaitoshankkeelle. Päätöstä tehtäessä oli voimassa Kemijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosille 2010–2015. Uusi vesienhoitosuunnitelma vuosille 2016–2021 oli tullut voimaan, kun lupapäätöstä koskeva valitusasia oli vireillä korkeimmassa hallinto-oikeudessa. Uuden vesienhoitosuunnitelman sisältö oli otettava huomioon arvioitaessa edellytyksiä sallia hankkeen toteuttaminen, kun otettiin huomioon, että hankkeen vaikutukset toteutuisivat kyseisellä suunnittelukaudella. Voimalaitoshankkeen vaikutusalue kuului Keski-Kemijoen vesi-

muodostumaan, joka molemmissa vesienhoitosuunnitelmissa oli nimetty voimakkaasti muutetuksi jokivesistöksi. Molemmissa suunnitelmissa kyseisen vesimuodostuman ekologinen nykytila oli ”hyvä saavutettavissa oleva tila” ja kemiallinen nykytila ”hyvä”.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli tehtyjen valitusten johdosta muun ohella ratkaistava, miten vesienhoitosuunnitelmassa esitetyt tiedot vaikuttivat voimalaitoshankkeen hyötyjen, vahinkojen ja haittojen arviointiin vesilaissa tarkoitettussa intressivertailussa. Asiaa arvioitaessa oli erityisesti otettava huomioon aluehallintoviraston ja hallinto-oikeuden päätösten jälkeen unionin tuomioistuimen 1.7.2015 asiassa C-461/13 antama ennakkoratkaisu vesipuidedirektiivin 4 artiklan 1 kohdan tulkinnasta (Weser-tuomio). Mainittu ennakkoratkaisu huomioon ottaen oli arvioitava, vaaransiko voimalaitoshankkeen toteuttaminen kyseisen vesimuodostuman hyvän saavutettavissa olevan tilan tai aiheuttaisiko hanke ainakin yhden vesipuidedirektiivin liitteessä V mainitun jokivesistön ekologisen tilan luokittelua koskevan osatekijän alenemisen.

Valituksissa oli korostettu voimalaitoksen vaikutuksia Kemijoen kalatalouteen. Kemijoki oli laajalti padottu ja säännöteltä vesivoiman tuotantoon. Joessa alempana olevan Ala-Kemijoen vesimuodostuman tilaan vaikuttavat merkittävästi siellä olevat vaelluskalan nousuusteet. Jos nämä Ala-Kemijoen nousuusteet toimivin kalatiejärjestelyin tai muin keinoin tulevaisuudessa poistetaan, Keski-Kemijoen vesimuodostuman hyvä saavutettavissa oleva tila saattaa edellyttää kalateitä ja voimalaitosten ohi juoksettavan virtaaman lisäämistä. Kun nyt käsillä olevassa tilanteessa otettiin huomioon aluehallintoviraston päätökseen sisältyneet lupamääräykset juoksutuksista ja määräys luonnonmukaisen ohitusuoman tekemisestä sekä hallinto-oikeuden muuttamat lupamääräykset, erityisesti päätökseen lisätty määräys velvollisuudesta varautua rakenteiden suunnittelussa kalateiden rakentamiseen, asiassa ei ollut tullut ilmi, että voimalaitoksen rakentaminen vaarantaisi kyseisen voimakkaasti muutetun Keski-Kemijoen vesimuodostu-

man hyvän saavutettavissa olevan tilan tai hyvän kemiallisen tilan. Asiassa ei liioin ollut perusteita katsoa, että hanke heikentäisi kyseisen jokivesistön ekologisen tilan osatekijöitä niin, että vesienhoitolainsäädäntö tulkittuna unionioikeuden mukaisesti johtaisi vesilain mukaisessa intressivertailussa lupahakemuksen hylkäämiseen tällä perusteella. Intressivertailussa tuli kuitenkin muutoin ottaa huomioon hankkeesta aiheutuvat haitalliset vaikutukset vesien tilaan muun ohella vesienhoitosuunnitelmassa Keski-Kemijoen tilasta esitetyn ympäristötavoitteen ja ekologisen tilan osatekijöiden kannalta.

Vesilaki (264/1961) 2 luku 11 a § ja 6 § 2 momentti
Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 21 § 1 momentti 2 kohta ja 22 §
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/60/EY yhteisön vesipolitiikan puitteista (vesipuite-direktiivi)
Ks. unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-461/13, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland vastaan Saksan valtio
Ks. myös KHO 2013:173

KHO:2017:88

Metsästyslaki – Poikkeuslupa – Suden rauhoituksesta poikkeaminen – Valitusoikeus – Paikallinen tai alueellinen yhteisö – Yhdistys – Yhdistyksen kotipaikka – Yhdistyksen toimialue

Suomen riistakeskus oli päätöksellään myöntänyt metsästyslain 41 §:ssä tarkoitetun poikkeuslupan neljän suden tappamiseen 23.1.–21.2.2016 Lapinlahdella, Rautavaaralla ja Sonkajärvellä Pohjois-Savon maakunnassa sijaitsevalla alueella. A ry oli valittanut päätöksensä Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus katsoi, että yhdistyksellä ei ole asiassa valitusoi-keutta ja jätti yhdistyksen valituksen tutkimatta.

A ry:n sääntöjen mukainen kotipaikka oli Kuhmossa Kainuun maakunnassa ja toimialue käsitti toisiinsa rajautuvien Pohjois-Savon ja Kainuun maakuntien alueen. Sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoituksena oli muun ohella suurpetojen suojelun edistäminen toimialueellaan.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että yhdistyksen toimialuetta ja tarkoitusta tuli arvioida lähtökoh-taisesti yhdistyksen sääntöjen perusteella. Valitusoikeuden edellyt-tyksenä ei metsästyslain 90 §:n mukaan ollut, että yhdistys esittää selvitystä toiminnastaan valituk-sen kohteena olevassa päätöksessä tarkoitettulla alueella, eikä tällaista lain sanamuodosta poikkeavaa vaatimusta voitu johtaa myöskään säännöksen esitöistä. A ry oli sääntöjensä perusteella sellainen met-sästyslain 90 §:ssä tarkoitettu alueellinen yhdistys, jolla oli vali-tusoikeus kysymyksessä olevassa lain 41 §:ssä tarkoitettua poikkeus-lupaa koskevassa asiassa. Hallin-to-oikeuden päätös, jolla yhdistyk-sen valitus oli jätetty tutkimatta, kumottiin.

Metsästyslaki 90 §
Ks. KHO 2015:79

KHO:2017:89

Kansalaisuusasia – Suomen kansalaisuus ilmoituksesta – Kansalaisuuden saamisen edellytykset – Kansalaisuuden saamisen ajankohta – Tuomittu vankeusrangaistus

Kansalaisuuslain 28 §:n 1 momen-tin mukaan henkilö, joka on täyttänyt 18 vaan ei 23 vuotta, saa ilmoituksesta Suomen kansalaisuuden, jos häntä muun ohella ei ole tuomittu vankeusrangaistukseen. Kansalaisuuslain 31 §:n mukaan ilmoitukseen perustuva kansalai-suus katsotaan saaduksi sinä päi-vänä, jolloin ilmoitus on tullut vi-reille toimivaltaisessa viranomai-sessa, jos edellytykset kansalaisuuden saamiselle täytyivät vireilletulopäivänä.

Maahanmuuttovirasto ei ollut myöntänyt kansalaisuuslain 28 §:n 1 momentin tarkoittaman ilmoituks-ten tehneelle henkilölle Suo-men kansalaisuutta, koska hänet oli ilmoituksen vireilletulon jäl-keen, mutta ennen asian ratkaise-mista tuomittu vankeusrangais-tukseen.

Hallinto-oikeus kumosi Maa-hanmuuttoviraston päätöksen, koska kansalaisuusilmoituksen tehnyt henkilö oli täyttänyt lain mukaiset edellytykset ilmoituksen vireilletulopäivänä. Hallinto-oikeuden mukaan kansalaisuus-lain 31 §:ssä säädettyä ajankohtaa

oli pidettävä kansalaisuutta myön-nettäessä ehdottomana.

Korkein hallinto-oikeus totesi, ettei kansalaisuuslain 28 §:n 1 mo-mentissa säädetty erikseen ajan-kohdasta, jota on pidettävä ratkai-sevana ilmoituksesta myönnettä-vän kansalaisuuden edellytysten täytymisen kannalta. Kansalai-suuslain 31 §:n säännös koski il-moituksen perusteella myönnettä-vän kansalaisuuden oikeusvaiku-tusten alkamista takautuvasti eräissä tilanteissa. Säännöksen pe-rusteella ei kuitenkaan voitu van-keusrangaistukseen tuomitsemat-tomuutta koskevan edellytyksen kohdalla poiketa päätöksenteko-menettelyä koskevasta yleisestä periaatteesta, jonka mukaan edel-lytysten on täyttyttävä hakemuk-sen ratkaisuhetkellä. Asiaa arvioi-taessa otettiin huomioon mainitun edellytyksen esitöistä ilmenevä luonne ja tarkoitus. Kansalaisuus-lain 28 §:n 1 momentin mukaisen vankeusrangaistukseen tuomitse-mattomuutta koskevan edellytyk-sen täytymisen kannalta ratkaise-vana oli pidettävä Maahanmuutto-viraston päätöksen tekohetkeä.

Hallinto-oikeuden päätös ku-mottiin ja Maahanmuuttoviraston päätös saatettiin voimaan.

Kansalaisuuslaki 28 § 1 momentti, 31 §

KHO:2017:90

Eläinsuojelu – Valvonta – Kiellot ja määräykset – Ilmoitus aluehallintovirastolle – Ammatti-mainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito – Kissojen pitäminen

Noin 20 kissan pitämistä henkilön omassa kodissa ja kissojen satun-naista luovuttamista ei pidetty eläinsuojelulain 24 §:ssä ja eläin-suojeluasetuksen 26 §:ssä tarkoi-tettuna ammattimaisena tai muu-toin laajassa mitassa tapahtuvana seura- ja harrastuseläinten pitona, josta olisi ollut tehdä eläinsuojelu-lain 24 §:n mukainen ilmoitus aluehallintovirastolle. Asiassa oli kissojen lukumäärän lisäksi tar-kasteltava, oliko toiminta luonteel-taan eläinsuojeluasetuksen 26 §:n 1–3 ja 5 kohdassa tarkoitettua.

Eläinsuojelulaki 24 § ja 42 §
Eläinsuojeluasetus 26 §
Ks. myös KHO 2017:91

KHO:2017:91

Eläinsuojelu – Valvonta – Kiellot ja määräykset – Ilmoitus aluehallintovirastolle – Ammattimainen tai muutoin laajassa mitassa tapahtuva seura- ja harrastuseläinten pito – Hevosten pitäminen – Pitopaikan ilmoittaminen

Aluehallintoviraston suorittamalla eläinsuojelutarkastuksella oli havaittu, että aiemmin A:n pitopaikassa olleita hevosia oli siirretty aluehallintovirastolle tuntemattomaan paikkaan. Aluehallintovirasto oli tämän vuoksi eläinsuojelulain 42 §:n 1 momentin nojalla määrännyt A:n sakon uhalla ilmoittamaan hevosten pitopaikat.

Asiassa oli korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavana, oliko A rikkonut eläinsuojelulakia tai sen nojalla annettua säännöstä jättäessään hevosten pitopaikat ilmoittamatta ja oliko aluehallintovirasto voinut antaa eläinsuojelulain 42 §:n 1 momentin perusteella määräyksen niiden ilmoittamisesta.

Eläinsuojelulain 24 §:n 1 momentin mukaan ammattimaisesta tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvasta seura- ja harrastuseläinten pitämisestä on tehtävä kirjallinen ilmoitus aluehallintovirastolle. Mainingissa pykälässä tarkoitettua toimintaa määrittelevän eläinsuojeluasetuksen 26 §:n 4 kohdan mukaan ammattimaiseksi tai muutoin laajassa mitassa tapahtuvaksi eläintenpidoksi katsotaan yhteensä vähintään kuuden täysikasvuisen hevoseläimen pitäminen. Aluehallintoviraston mukaan A:n pitämien hevosten määrä oli eri tarkastusten välillä vaihdellut 6 ja 15 hevosen välillä. Näin ollen A:n toiminta oli ollut sellaista eläinsuojelulain 24 §:ssä tarkoitettua laajamittaista toimintaa, josta olisi tullut tehdä ilmoitus aluehallintovirastolle. A ei ollut tehnyt ilmoitusta toiminnan aloittamisesta, oleellisesta muuttamisesta tai lopettamisesta.

Ilmoituksenvaraiseen toimintaan liittyvänä velvoitteena eläinsuojelullisen valvonnan mahdollistamiseksi A:n oli tullut muun ohella pitää eläinsuojelulain 26 §:n mukaista luetteloa toiminnan kohteena olevista eläimistä, esittä mainittu luettelo vaadittaessa val-

vontaviranomaiselle sekä ilmoittaa sille eläinsuojeluasetuksen 27 §:n 1 momentin 5 kohdassa edellytetystä myös, missä toimintaa harjoitetaan. Vaikka A ei ollut tehnyt vaadittua ilmoitusta aluehallintovirastolle, hänen olisi tullut pyydettyä ilmoittaa eläinsuojeluvallontaa suorittavalle viranomaiselle hevosten pitopaikat. Koska A oli siitä kieltäytynyt, aluehallintovirasto oli voinut eläinsuojelulain 42 §:n 1 momentin nojalla määrätä hänet ilmoittamaan hevosten pitopaikat ja tehostaa määrystä uhkasakolla.

Eläinsuojelulaki 24 §, 26 § ja 42 §
Eläinsuojeluasetus 26 § ja 27 §
Ks. myös KHO 2017:90

KHO:2017:92

Tavaramerkki – Sekaannusvaara – Laajalti tunnetun tavaramerkin suoja – Tavarayhteys – Merkkiyhteys – Tavaramerkkien välinen yhteys – Maineen tai erottamiskyvyn hyväksikäyttö – Haitta erottamiskyvylle tai maineelle – Direktiivin mukainen tulkinta

Oy Valioravinto Ab:lle oli rekisteröity tavaramerkki Valioravinto 1960 (kuvio) tavaroille luokissa 5, 29, 30, 31 ja 32. Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistavana, oliko tavaramerkin Valioravinto 1960 (kuvio) ja aikaisemmin rekisteröityjen Valio Oy:n VALIO-tavaramerkkien välillä sekaannusvaara. Mikäli sekaannusvaaraa ei ollut, asiassa oli lisäksi ratkaistava, oliko Valioravinto 1960 (kuvio) tavaramerkin rekisteröinnille kuitenkin ollut este laajalti tunnetun tavaramerkin VALIO laajaan tunnettuuteen perustuvan suojan vuoksi.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, toisin kuin markkinaoikeus, että merkin Valioravinto 1960 (kuvio) ja Valio Oy:n aikaisemman tavaramerkin VALIO välillä oli sekaannusvaara niiden luokan 29 ja luokan 32 tavaroiden osalta, joita varten VALIO-tavaramerkki oli merkitty Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään laajalti tunnettujen merkien luetteloon ja joiden osalta VALIO-tavaramerkillä oli erityisen vahva asema markkinoilla. Kun kysymyksessä olevat merkit katsoivat lisäksi muitakin tavaroita luokissa 5, 29, 30, 31 ja 32,

asiassa oli vielä arvioitava, täyttyivätkö tavaramerkkilain 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua laajalti tunnetun merkin suojan saamisen edellytykset näiltä osin.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että merkkien välillä oli sellainen kohdeyleisön mieltämä yhteys, jota laajalti tunnetun tavaramerkin suojan saaminen edellyttää. Kun otettiin huomioon Valioravinto 1960 (kuvio) rekisteröinnin esteeksi esitettyjen VALIO-tavaramerkkien erittäin laaja tunnettuus sekä vahva erottamiskyky ja maine, oli ilmeistä, että niiden kanssa samankaltaisen Valioravinto 1960 (kuvio) merkin rekisteröinti ja käyttö oli omiaan sekä heikentämään VALIO-tavaramerkkien erottamiskykyä että mahdollistamaan niiden vahvan erottamiskyvyn ja maineen hyväksikäytön. Oy Valioravinto Ab:n ei katsottu esittäneen hyväksyttävää syytä kysymyksessä olevan tavaramerkin käyttämiselle elinkeinotoiminnassaan. Rekisteröinnille oli siten tavaramerkkilain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettu este, jonka perusteella asia oli palautettava Patentti- ja rekisterihallitukselle rekisteröinnin kumoamista varten.

Tavaramerkkilaki 6 § 1 (996/1983) ja 2 (39/1993) momentti, 14 § 1 momentti 6 (996/1983) ja 9 kohta (56/2000) ja 21 §
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/95/EY jäsenvaltioiden tavaramerkkilainsäädännön lähentämisestä (tavaramerkkidirektiivi) 4 artikla 1 b ja 4 a kohta sekä 5 artikla 1 b ja 2 kohta Unionin tuomioistuimen tuomiot asioissa C-251/95, SABEL v. Puma (EU:C:1997:528), C-408/01, Adidas-Salomon ja Adidas Benelux (EU:C:2003:582), C-252/07, Intel Corporation (EU:C:2008:655), C-487/07, L'Oréal ym. (EU:C:2009:378), C-323/09, Interflora ja Interflora British Unit (EU:C:2011:604), C-603/14 P, El Corte Inglés v. SMHV (EU:C:2015:807), C-317/10 P, Union Investment Privatfonds v. UniCredito Italiano (EU:C:2011:405), C-234/06 P, II Ponte Finanziaria v. SMHV (EU:C:2007:514) ja C-65/12, Leidseplein Beheer ja de Vries (EU:C:2014:49) sekä unionin yleisen tuomioistuimen tuomio yhdistetyissä asioissa T-303/06 RENV ja T-337/06 RENV, UniCredit v.

SMHV - Union Investment Privatfonds (UNIWEB) (EU:T:2014:988)

KHO:2017:94

Julkinen hankinta – Valittaja suljettu tarjouskilpailusta – Hyvitysmaksuasia – Valitusperusteista lausuminen

Hankintayksikkö oli kilpailuttanut arkistokelpoisten koteloiden hankinnan vuodelle 2014.

Markkinaoikeus hylkäsi 19.11.2014 antamallaan päätöksellä yhtiö A:n hankintamenettelystä tekemän valituksen. Markkinaoikeuden päätöksen mukaan hankintayksikkö ei ollut menetellyt julkisia hankintoja koskevien oikeusohjeiden vastaisesti, kun se oli sulkenut yhtiö A:n tarjouskilpailusta maksamattomien verovelkojen perusteella. Lisäksi markkinaoikeus katsoi päätöksessään, että hankintayksikkö ei ollut menetellyt virheellisesti myöskään siltä osin kuin se ei ollut sulkenut tarjouskilpailun voittaneen yhtiö B:n tarjoamaa tuotetta tarjouskilpailusta yhtiö A:n esittämällä perusteella, jonka mukaan yhtiö B:n tarjoama tuote oli ollut tarjouspyynnön vastainen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi yhtiö A:n valituksesta, kuten markkinaoikeus, ettei hankintayksikkö ollut menetellyt hankintäsäännösten vastaisesti ja tarjouspyynnössä edellyttämäänsä nähden virheellisesti sulkiessaan yhtiö A:n tarjouskilpailusta maksamattomien verovelkojen perusteella.

Hankinnan hankintakauden jo kuluttua loppuun asiassa saattoi seuraamusten osalta olla korkeimassa hallinto-oikeudessa kysymys vain hyvitysmaksun määräämisen edellytysten arvioinnista. Tarjouskilpailusta hankintäsäännösten mukaisesti ennen tarjousten vertailua lopullisesti poissuljetun valittajan tarjous ei olisi voinut tulla valituksi, eikä valittajalla siten ollut ollut hyvitysmaksun määräämisen yhtenä edellytyksenä olevaa todellista mahdollisuutta voittaa tarjouskilpailua virheettömässä menettelyssä. Asiassa ei näissä oloissa siten ollut tarpeen korkeimassa hallinto-oikeudessa arvioida, olisiko hankintamenettely ollut valittajan markkinaoikeudessa ja korkeimassa hallinto-oikeudessa esittämien, yhtiö B:n tarjouksen tarjouspyynnön mukai-

suutta koskevien valitusperusteiden johdosta virheellistä.

Laki julkisista hankinnoista (348/2007, myöhemmine muutoksineen) 94 § 1 momentti ja 95 § 1 momentti

KHO:2017:95

Vammaispalvelu – Kuljetuspalvelu – Näkövammaisen – Järjestämistapa – Tilauskeskus – Luottamuksensuoja

Näkövammaiselle A:lle oli myönnetty vuonna 2008 toistaiseksi voimassa olevalla päätöksellä irrotus Helsingin Matkapalvelukeskuksen (nykyinen Helsingin Matkapalvelu) käytöstä, minkä vuoksi hän oli saanut tilata vammaispalveluin mukaiseen kuljetuspalveluun kuuluvat kuljetukset suoraan valitsemaltaan taksiautoilijalta. Helsingin kaupunki päätti marraskuussa 2015, että A:lle ei enää myönnetä irrotusta Helsingin Matkapalvelun käytöstä. Hallinto-oikeus oli hylännyt A:n valituksen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että vammaispalvelulain mukaisessa kuljetuspalvelussa on kyse subjektiivisesta oikeudesta. Kunnalla ei kuitenkaan ole lakisääteistä velvollisuutta järjestää kuljetuspalvelua vaikeavammaisen itsensä toivomalla tai muutoinkaan tietyllä tavalla, vaikka sen tuleekin ottaa huomioon palvelua järjestäessään vaikeavammaisen henkilön toivomukset ja mielipide. Päätös, jolla A:lle oli aiemmin myönnetty irrotus Helsingin Matkapalvelukeskuksen käytöstä, ei ollut saavuttanut sellaista pysyvyyttä, ettei kuljetuspalvelun järjestämistapaa voitu muuttaa uudella päätöksellä. Asiassa ei siten myöskään ollut loukattu luottamuksensuojaa. Korkein hallinto-oikeus pysytti hallinto-oikeuden päätöksen.

Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tuki-toimista 1 § ja 8 § 2 momentti
Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tuki-toimista 4 §
Laki terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta 4 § 1 momentti
Hallintolaki 6 §

KHO:2017:96

Hyödyllisyysmallioikeus – Uudet suojavaatimukset – Valituslupa

Markkinaoikeus oli hylännyt hyödyllisyysmallin rekisteröineen yhtiön valituksen Patentti- ja rekisterihallituksen (PRH) päätöksestä, jolla rekisteröinti oli julistettu mitättömäksi. Yhtiö oli hakenut lupaa valittaa markkinaoikeuden päätöksestä ja valituksessaan vaatinut hyödyllisyysmallin pysyttämistä voimassa joko markkinaoikeudessa esitettyjen tai korkeimassa hallinto-oikeudessa esitettyjen uusien muutettujen suojavaatimusten mukaisena.

Ennen oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa annetussa laissa (100/2013) säädetyn valituslupasäännöksen voimaantuloa 1.9.2013 vakiintuneen käytännön mukaisesti oli muutettujen suojavaatimusten esittäminen ollut mahdollista muutoksenhakuvaiheen aikana myös korkeimassa hallinto-oikeudessa siten, että korkein hallinto-oikeus oli ottanut ne ratkaisussaan huomioon. Valituslupasäännöksen voimaantulo muutti tätä lähtökohtaa. Korkein hallinto-oikeus katsoi tältä osin, ettei muutettujen suojavaatimusten esittäminen korkeimassa hallinto-oikeudessa sinänsä muodostanut perustetta valitusluvan myöntämiselle.

Laki oikeudenkäynnistä markkinaoikeudessa 7 luku 2 § 1 momentti
Hallintolainkäyttölaki 13 § 2 momentti (698/2005)

KHO:2017:97

Patentti – Patenttilain 71 a §:n mukainen esitys – EP-patentti – EPO:n käytäntö – Kansallinen voimaansaattaminen – Määräaika – Käännös – Menetetty määräaika – Huolellisuus – Luottamus yhteistyökumppaniin – Valvontajärjestelmä

Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) oli hylännyt valittajien tekemän patenttilain 71 a §:n mukaisen esityksen EP-patentin kansallisen voimaansaattamisen katsomiseksi suoritetuksi määräajassa, koska valittajien ei ollut osoitettu toimineen niin huolellisesti kuin olosuhteet vaativat määräajan noudattamiseksi. Laiminlyönti oli johtunut siitä, ettei kansallisen voimaansaattamisen hoidettavakseen saanut käänn-

nöstoimisto ollut toiminut saamansa tehtäväksiannon mukaisesti.

Korkein hallinto-oikeus totesi, kuten markkinaoikeuskin, että EPO:n Euroopan patenttisopimuksen 122 artiklaa koskeva ratkaisukäytäntö oli otettava asian arvioinnissa huomioon. Valittajien ei kuitenkaan voitu senkään valossa katsoa toimineen niin huolellisesti kuin olosuhteet vaativat. Laiminlyöntiä ei voitu pitää yllättävänä virheenä muutoin toimivassa järjestelmässä, kun käännöstoimistolla ei ollut lainkaan omaa määrääkavalvontaa eivätkä valittajat myöskään itse valvoneet, toimiko käännöstoimisto uutena yhteistyökumppanina saamansa tehtäväksiannon mukaisesti. Patenttilain 71 a §:ssä tarkoitettu huolellinen toiminta olisi kansallisen voimaansaattamisen laiminlyönnin vakavat seuraamukset huomioon ottaen edellyttänyt korkealaatuisen ja luotettavan hakemusten ja määrääpäivien seuranta- ja valvontajärjestelmän käyttöä.

Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut markkinaoikeuden päätöksen lopputulosta, jolla valitus PRH:n päätöksestä oli hylätty.

Patenttilaki 71 a § ja 70 g–70 i §
HE 161/1995 vp

KHO:2017:98

Maankäyttö ja rakentaminen – Rakennusvalvonta – Hallintopakko – Rakennus – Rakennuslupa – Luvan tarve – Saunalautta

Asumiseen käytettävän tilan rannassa pääosan ajasta sijaitsevan saunalautan katsottiin vastaavan käyttötarkoituksensa, kokonsa, ulkonäkönsä, rakenteensa ja pysyvyytensä puolesta tavanomaista rantasaunaa. Se edellytti viranomaisvalvontaa muun ohella maisemaan, turvallisuuteen, jätevesi- ja jätehuoltoon liittyvien seikkojen vuoksi. Saunalautan oli näissä oloissa katsottava olevan rakennus, jonka rakentaminen edellytti rakennuslupaa. Kyse ei siten ollut maankäyttö- ja rakennuslain 126 a §:ssä tarkoitettusta toimenpideluvanvaraisesta liikuteltavan laitteen pitämisestä paikallaan selaista käyttöä varten, joka ei liity tavanomaiseen veneilyyn. Koska saunalautalla ei ollut rakennuslupaa, lautakunta oli voinut määrätä sen poistettavaksi sakon uhalla.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 113 §, 125 § ja 182 §

KHO:2017:99

Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suojele – Palautuskielto – Vainokokemukset – Kertomuksen uskottavuus – Oleskelulupa yksilöllisestä inhimillisestä syystä

Asiassa oli kansainvälisen suojelelun osalta kysymys siitä, voitiinko A:n katsoa osoittaneen uskottavalla tavalla todeksi, että häntä uhkasi vaara joutua kidutuksen tai muun epäinhimillisen tai ihmisarvoa loukkaavan kohtelun kohteeksi, jos hänet palautettaisiin kotimaahansa Kongon demokraattiseen tasavaltaan. Arvioinnissa oli otettava huomioon ulkomaalaislaista, määritelmädirektiivistä ja kansainvälisistä sopimuksista sekä niiden soveltamiskäytännöstä ilmenevät kertomuksen uskottavuuden arvioinnissa huomioon otettavat seikat.

Korkein hallinto-oikeus piti uskottavana A:n kertomusta oleskelustaan lapsisotilaiden koulutusleirillä vuosina 1996–2000. A oli kertonut johdonmukaisesti myös isänsä viranomaisille tekemistä korvaushakemuksista koulutusleirillä oloon liittyen. Lisäksi korkein hallinto-oikeus piti mahdollisena, että valittajaan ja hänen perheeseensä oli heidän kotimaassaan kohdistunut väkivallantekoja korvaushakemusten vuoksi. Toisaalta A:n kertomus oli monin osin epäuskottava ja epäjohdonmukainen. Siten uskottavana ei voitu pitää A:n kertomusta siitä, että häneen ja hänen perheeseensä oli toistuvasti, useiden vuosien ajan ja useissa eri asuinpaikoissa kohdistunut vakavia väkivallantekoja korvaushakemusten lähettämisen vuoksi.

Eri vaiheissa esitettyjen lääkärintausuntojen mukaan A:lla oli kehossaan vammoja, jotka eivät olleet ristiriidassa hänen kertomuksensa kidutuskokemusten kanssa. Lääkärintausuntojen, A:n kertomuksen ja Kongon demokraattista tasavaltaa koskevan maatietouden perusteella oli mahdollista, että A:n vammat olivat syntyneet sotilaspuukuisten henkilöiden pahoinpidelystä A:ta. Uskottavana ei kuitenkaan ollut pidettävä, että A:han olisi useiden vuosien aikana

kohdistettu toistuvia pahoinpitelyjä tai muita ihmisoikeusloukkauksia.

A ei ollut kotimaassaan ollut poliittisesti tai muuten yhteiskunnallisesti aktiivinen eikä hän ollut missään vaiheessa ollut pidätettynä tai vangittuna. Hyökkääjät olivat ensisijaisesti olleet kiinnostuneita A:n isästä. Isä oli kuulunut oppositiopuolueeseen, mutta hänen poliittinen aktiivisuutensa ei ollut perheeseen kohdistettujen hyökkäysten syytä.

Korkein hallinto-oikeus hyväksyi, että A oli voinut joutua yksittäisten väkivallantekojen kohteeksi kotimaassaan. Kun kuitenkin otettiin huomioon A:n kertomuksen osittainen epäuskottavuus, hänen henkilöönään liittyvät seikat, mahdollisten hyökkäysten kohdistuminen ensisijaisesti A:n edenneeseen isään sekä väkivallanteista kulunut aika, korkein hallinto-oikeus katsoi olevan erittäin epätodennäköistä, että A olisi ainakaan enää kotimaansa viranomaisien erityisen mielenkiinnon kohteena. Hänellä ei siten ollut perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaahansa palautettuna vainotuksi tai todelliseen vaaraan kärsiä vakavaa haittaa.

Korkein hallinto-oikeus otti kuitenkin huomioon A:n kokemukset lapsisotilaiden koulutusleirillä sekä hakijan terveydentilasta muutoin kokonaisuudessaan saadun selvityksen. Näiden perusteella korkein hallinto-oikeus arvioi oikeaksi, että A:lle myönnettään oleskelulupa ulkomaalaislain 52 §:n nojalla yksilöllisestä inhimillisestä syystä.

Suomen perustuslaki 9 § 4 momentti
Ulkomaalaislaki 52 § 1 momentti, 87 §, 87 a §, 87 b §, 88 §, 88 a § (323/2009), 88 c §, 88 d §, 97 § 3 momentti (194/2015), 97 a § 2 momentti, 98 § 2 ja 3 momentti ja 147 §
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/95/EU vaatimuksista kolmansien maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden määrittelemiseksi kansainvälistä suojelua saaviksi henkilöiksi, pakolaisten ja henkilöiden, jotka voivat saada toissijaista suojelua, yhdenmukaiselle asemalle sekä myönnetyn suojelun sisällölle (uudelleenlaadittu määritelmädirektiivi) 2 artikla, 4 artikla ja 15 artikla

Euroopan unionin perusoikeuskirja 18 artikla ja 19 artikla
Euroopan ihmisoikeussopimus 3 artikla
YK:n kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastainen yleissopimus 3 artikla
Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus 1 artikla
Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio asiassa R.C. v. Ruotsi (9.3.2010) ja päätös asiassa S.M. v. Ruotsi (47683/08, 10.2.2009)
YK:n kidutuksen vastaisen komitean päätökset asioissa Bakatu-Bia v. Ruotsi (3.6.2011), Kalonzo v. Kanada (18.5.2012), E.K.W. v. Suomi (4.5.2015), E.E.E. v. Sveitsi (8.5.2015), M.S. v. Tanska (10.8.2015) ja P.S.B. ja T.K. v. Kanada (13.8.2015)

Verotusasiat

KHO:2017:78

Henkilökohtaisen tulon verotus – Osakevaihto – Yritysjärjestelydirektiivi – Liiketaloudelliset perusteet – Veron kiertäminen

A Oy harjoitti sijoitustoimintaa, ja X omisti sen koko osakekannan. B Oy toimi puualalla, ja X omisti sen osakekannasta 50,60 prosenttia. Tarkoituksena oli järjestää osakevaihto siten, että A Oy toteutti osakeannin ja X merkitsi osakeannissa kaikki osakkeet omistamillaan B Oy:n osakkeilla. Osakevaihdon jälkeen A Oy omistaisi 50,60 prosenttia B Oy:n osakkeista. Järjestelyssä ei käytettäisi rahavastiketta. Ennakkoratkaisuhakemuksessa järjestelyn liiketaloudelliseksi syyksi oli esitetty muun ohessa se, että tavoitteena oli keskittää X:n sijoitus- ja osakevarallisuuden omistaminen ja hallinnointi A Oy:öön.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että toiminnan uudelleenjärjestely oli lähtökohtaisesti hyväksyttävä taloudellinen syy järjestelylle. Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52h §:n veron kiertämisestä koskeva säännös voi tulla sovellettavaksi vain, jos kysymys on unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettusta oikeuden väärinkäytöstä. Koska asiassa ei näytetty syntyvän konkreettisia ja järjestelmälle vieraita veroetuja, järjestelyn tueksi esitetyt liiketaloudelliset perusteet eivät tulleet enemmälti

punnittaviksi. Edellytyksiä mainitun säännöksen soveltamiselle ei ollut. Luovutukseen sovellettiin tuloverolain 45 §:n 5 momentin ja elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52f §:n osakevaihtoa koskevia säännöksiä, joiden perusteella osakevaihdossa mahdollisesti syntyvää voittoa ei katsota ennakkoratkaisun hakijan X:n verotuksessa veronalaiseksi tuloksi eikä tappiota vähennyskelpoiseksi menoksi.

Ennakkoratkaisu.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 52f § ja 52h §
Tuloverolaki 45 § 5 momentti
Neuvoston direktiivi eri jäsenvaltioissa olevia yhtiöitä koskeviin sulautumisiin, jakautumisiin, osittaisjakautumisiin, varojensiirtoihin ja osakkeiden vaihtoihin sekä eurooppayhtiön (SE) tai eurooppa-osuuskunnan (SCE) sääntömääräisen kotipaikan siirtoon jäsenvaltioiden välillä sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä (2009/133/EY) 15 artikla
Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-126/10, Foggia

KHO:2017:79

Arvonlisävero – Poikkeukset myynnin verollisuudesta – Koulutuspalvelu – Ulkomainen yliopisto – MBA-koulutus – Rinnastettavuus suomalaiseen korkeakouluopetukseen – Yhdenvertaisuus – Syrjimättömyys

Isossa-Britanniassa kotipaikan omaava yliopisto tarjosi Suomessa suomalaisille yksityishenkilöille Master of Business Administration -koulutusohjelmaa. Yliopiston Suomessa tarjoama MBA-tutkinto oli 2–7 vuoden aikana osa-aikaisesti suoritettava Flexible Executive MBA-tutkinto. Koulutuksen kokonaishinta Suomessa oli 36000 euroa.

Yliopiston toiminnasta säädettiin Isossa-Britanniassa Higher Education Act -nimisessä laissa ja yliopiston toimintaa valvoi Quality Assurance Agency -virasto, joka myös määritteli puitteet korkeakoulututkintojen, muun muassa MBA-tutkinnon sisällölle. Yliopiston toiminnan rahoitus muodostui pääasiassa julkisesta rahoituksesta, lukukausimaksuista ja tutkimusavustuksista. Yliopiston tu-

loista 31.7.2014 päättyneellä tilikaudella julkisen rahoituksen osuus oli noin 15 prosenttia ja lukukausimaksujen osuus noin 48 prosenttia. Suomessa järjestetyn MBA-tutkinnon rahoitus vastasi toiminnan rahoitusta yliopiston kotivaltiossa.

Yliopiston Suomessa tarjoama MBA-tutkinto kuului, toisin kuin suomalaisten korkeakoulujen täydennyskoulutuksena tarjoama MBA-koulutus Suomessa, Ison-Britannian viralliseen tutkintojärjestelmään. Tutkinto oli ylempi liiketaloustieteellinen yliopistotutkinto, josta muiden yliopistossa suoritettavien tutkintojen tavoin säädettiin Ison-Britannian lainsäädännössä ja joka oli viranomaisen valvomaa ja sai muiden yliopistossa suoritettavien tutkintojen tapaan julkista rahoitusta. Yliopiston oli tarjotessaan Suomessa ennakkoratkaisuhakemuksessa tarkoitettua MBA-koulutusta katsottava olevan siinä määrin samanlaisessa asemassa suomalaisten arvonlisäverolain 40 §:ssä tarkoitettua koulutuspalvelua tarjoavien korkeakoulujen kanssa, että sen asettaminen arvonlisäverotuksessa eri asemaan olisi unionin oikeuden mukaisen yhdenvertaisuus- ja syrjimättömyysperiaatteen vastaista. Tämän vuoksi yliopiston ei ollut suoritettava arvonlisävero Suomessa järjestämistään MBA-koulutuksesta koulutukseen osallistuvilta perittävästä vastikkeesta.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu ajalle 30.10.2015–31.12.2016.

Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 9 §, 39 § 1 momentti, 40 § ja 69 d §

Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY 2 artikla 1 kohta c alakohta, 54 artikla 1 kohta ja 132 artikla 1 kohta i alakohta
Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-309/06, Marks & Spencer

KHO:2017:80

Henkilökohtaisen tulon verotus – Oman asunnon luovutusvoitto – Omistusaika – Ositus – Perinnönjako

A:n kuolinpesä ja A:n leski B omistivat erään huoneiston hallintaan oikeuttaneet osakkeet puoliksi kumpikin. A:n rintaperillinen C sai

osakkeet osituksessa ja perinnön-
jaossa siten, että 74,44 prosentin
osalta osakkeet vastasivat hänen
netto-osuuttaan A:n kuolinpesässä
ja 25,56 prosentin osalta hän mak-
soi vastiketta pesän ulkopuolisin
varoin. Asiassa oli kysymys siitä,
miten C:n omistusaika oli ensin
mainitun 74,44 prosentin osuuden
osalta laskettava oman asunnon
luovutusvoiton verovapautta
koskevaa tuloverolain 48 §:n
1 momentin 1 kohdan säännöstä
sovellettaessa.

C:n ei voitu katsoa saavan mai-
nittua osuutta osakkeista yksin pe-
rinnönjaon perusteella, vaan osak-
keista puolet siirtyi ensin osituk-
sessa A:n perillisille ja vasta tämän
jälkeen perillisten kesken toimitet-
tavassa perinnönjaossa C:lle. Kun
kuitenkin otettiin huomioon tulo-
verolain 46 §:n 2 momentista ilme-
nevä periaate, jonka mukaan osi-
tuksen toimittaminen ei vaikuta
omistusajan laskemiseen, sekä oi-
keuskäytännössä vakiintunut peri-
aate, jonka mukaan perinnöksi
saadun omaisuuden omistusaika
luetaan perinnönjättäjän kuolin-
ajankohdasta, C:n omistusaika
koko kysymyksessä olleen 74,44
prosentin osuuden osalta oli luet-
tava A:n kuolinpäivästä. Ennakkor-
ratkaisu vuosille 2015 ja 2016.

Tuloverolaki 48 § 1 momentti
1 kohta

Tuloverolaki 46 § 2 momentti
(1502/1993)

KHO:2017:86

**Arvonlisävero – Soveltamisala –
Verovelvollisuus – Liiketoiminta**

**– Yliopisto – Liikuntapalvelut –
Direktiivin välitön oikeusvaikutus**

Yliopisto luovutti liikuntapalvelu-
ja muun ohella opiskelijoilleen alle
omakustannushinnan.

Yliopiston harjoittama liikunta-
palvelujen luovuttaminen kohdis-
tui laajaan henkilökuntaan, ja pal-
velut kilpailivat muiden vastaa-
vien markkinoilta yleisesti saata-
villa olleiden palvelujen kanssa.
Yliopiston katsottiin
arvonlisäverodirektiivin 9 artiklan
1 kohdan tulkintavaikutus huomi-
oon ottaen harjoittavan liikunta-
palvelujen luovuttamista liiketoi-
minnan muodossa. Asiassa ei ollut
merkitystä sillä, että toiminnasta
kertyneet kustannukset katettiin
suurelta osin valtion tuella ja että
valtiovalta mahdollisesti edellytti
korkeakoululiikunnan järjestä-
mistä.

Arvonlisäverodirektiivin sään-
nöksellä, jonka mukaan tietyt, lä-
heisesti urheiluun ja liikuntakas-
vatukseen liittyvät palvelujen suo-
ritukset, joita voittoa tavoittele-
mattomat yhteisöt tarjoavat urhei-
luun tai liikuntakasvatukseen osal-
listuville henkilöille, on vapautet-
tava verosta, ei katsottu olevan vä-
litöntä oikeusvaikutusta. Yliopis-
ton oli suoritettava arvonlisäveroa
liikuntapalvelujen luovuttamisesta.
Ennakkoratkaisu.

Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti
1 kohta

Yhteisestä arvonlisäverojärjestel-
mästä annettu neuvoston direktiivi
(2006/112/EY) 9 artikla 1 kohta ja
132 artikla 1 kohta m alakohta
Unionin tuomioistuimen tuomiot
asioissa C-412/03, Hotel Scandic
Gåsabäck, C-520/14, Borsele, C-

263/15, Lajvér, ja C-592/15, British
Film Institute

KHO:2017:93

**Arvonlisävero – Arvonlisäveron
soveltamisala – Palvelun myynti
– Vastike – Yksityisen kopioin-
nin hyvitysmaksu – Tekijän-
oikeuden haltijoita edustava
järjestö**

Tekijänoikeuden haltijoita edusta-
vien järjestöjen valtiolta tekijän-
oikeuslain 26 a §:n nojalla saamia
yksityisen kopioinnin hyvityksiä
ei ollut pidettävä arvonlisäveron
soveltamisalaan kuuluvana palve-
lun myynnistä suoritettuna vastik-
keena. Näin ollen järjestöjen ei ol-
lut suoritettava arvonlisäveroa
saamastaan hyvityksestä.
Äänestys 4–1.

Keskusverolautakunnan ennakkor-
ratkaisu ajalle 1.9.2016–31.12.2017.
Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti
1 kohta, 17 §, 18 § 2 momentti
sekä 45 § 1 momentti 5 kohta ja
3 momentti

Neuvoston direktiivi yhteisestä
arvonlisäverojärjestelmästä 2006/
112/EY 2 artikla 1 kohta c alakohta,
24 artikla 1 kohta ja 25 artikla
Tekijänoikeuslaki 12 § 1 momentti,
26 a § ja 26 b §
Neuvoston ja parlamentin direktii-
vi tekijänoikeuden ja lähioikeuk-
sien tiettyjen piirteiden yhdenmu-
kaistamisesta tietoyhteiskunnassa
2001/29/EY 2 artikla ja 5 artikla
2 kohta b alakohta

Toimitus: Aino Mäkinen
Alma Talent
shop.almatalent.fi
pro.almatalent.fi/#suomenlaki